

Factsheet

Een juridische mogelijkheid voor hoogwaardig hergebruik

Praktische toepassing van de gelijkwaardigheidsbepaling

Een juridische mogelijkheid voor hoogwaardig hergebruik

Praktische toepassing van de gelijkwaardigheidsbepaling

In 2050 wil Nederland volledig circulair zijn. Een van manieren om dit te bereiken, is het zo goed mogelijk hergebruiken van materialen, producten en installaties. Echter, soms is het moeilijk om aan te tonen dat hergebruikte materialen voldoen aan de wettelijke eisen. In die gevallen kan de gelijkwaardigheidsbepaling uitkomst bieden. Deze factsheet maakt duidelijk hoe u de gelijkwaardigheidsbepaling in de praktijk kunt toepassen.

Wat is de gelijkwaardigheidsbepaling?

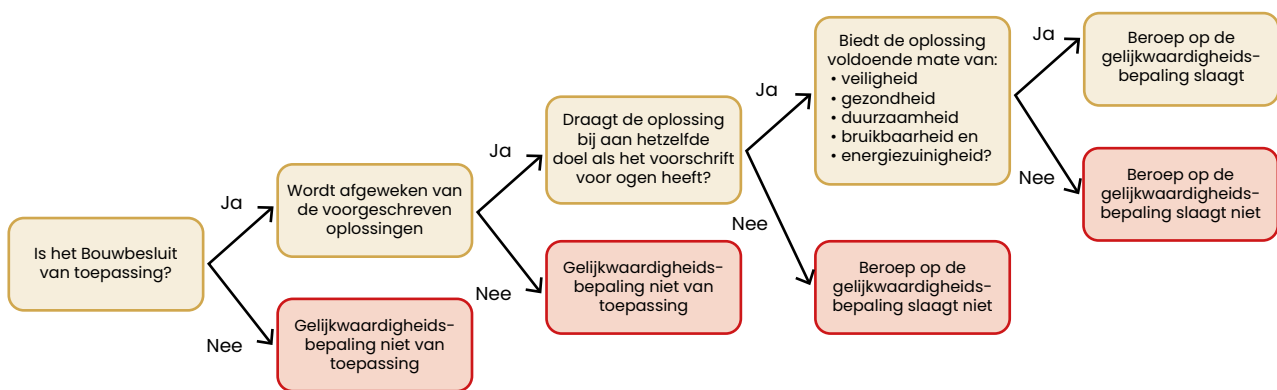
Alle bouwwerken en daarmee ook veel van de materialen die we daarin toepassen, moeten voldoen aan de voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 (hierna: Bouwbesluit). Deze bestaan uit doelvoorschriften (functionele eisen) en middelvoorschriften (prestatie-eisen). Ze bevatten normen en eisen op het gebied van milieu en energie, maar ook bijvoorbeeld constructieve- en brandveiligheid, gezondheid en bruikbaarheid. Deze voorschriften zijn echter gebaseerd op nieuwe materialen, producten en installaties. Het is soms lastig om aan te tonen en te beoordelen hoe hergebruikte materialen hieraan voldoen.

Maar er is een oplossing: de gelijkwaardigheidsbepaling. Kortgezegd geeft deze de mogelijkheid om nieuwe materialen of oplossingen aan te dragen en toe te passen die nog niet in de wet zijn opgenomen. Ondanks dat deze bepaling zijn oorsprong ziet in innovatieve materialen en technieken, biedt dit ook kansen voor circulair bouwen. Zoals voor het toepassen van hernieuwbare materialen en het hoogwaardig hergebruik van secundaire materialen.

Voor wie is de gelijkwaardigheidsbepaling bedoeld?

Iedere burger, onderneming of instantie kan een beroep doen op de gelijkwaardigheidsbepaling. De gelijkwaardige oplossing moet voldoen aan alle doelvoorschriften (functionele eisen) van het Bouwbesluit. Wel kan met de gelijkwaardige oplossing worden afgeweken van de middelvoorschriften (prestatie-eisen); de initiatiefnemer moet de gelijkwaardigheid aantonen. De gemeente (het College van B&W) is als bevoegd gezag degene die toetst of daadwerkelijk sprake is van gelijkwaardigheid. Dit stroomschema bevat de belangrijkste stappen om na te gaan of de gelijkwaardigheidsbepaling van toepassing is op een bepaalde maatregel.

De gelijkwaardigheidsbepaling vindt haar oorsprong in het Bouwbesluit 1992. In het huidige Bouwbesluit is deze opgenomen in artikel 1.3, eerste lid en luidt: "Aan een in hoofdstuk 2 tot en met 7 gesteld voorschrift hoeft niet te worden voldaan indien het bouwwerk of het gebruik daarvan anders dan door toepassing van het desbetreffende voorschrift ten minste dezelfde mate van veiligheid, bescherming van de gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en bescherming van het milieu biedt als is beoogd met de in die hoofdstukken gestelde voorschriften".

Praktijkvoorbeeld: CitizenM

Hotel CitizenM is gebouwd met container-modules waarbij alle kamers een vaste afmeting hebben. Deze modules waren volgens het Bouwbesluit 2003 als hotelkamers niet voldoende toegankelijk voor mensen met een functiebeperking. De eis was dat een kamer minimaal 3,2 m breed moet zijn voor een draaicirkel met een rolstoel als een bed loodrecht op de gevel is geplaatst. Hieraan voldeed het ontwerp van de kamer niet. De oplossing was om het bed over de breedte van de kamer te plaatsen. Zo werd het voor een rolstoelgebruiker toch mogelijk om binnen de hotelkamer te draaien zonder achteruit te hoeven rijden. Met deze oplossing werd tegemoetgekomen aan het beoogde doel van de wetgever en kon de gemeente de aangedragen oplossing als gelijkwaardig accepteren.

Hoe wordt gelijkwaardigheid beoordeeld?

De wet regelt niet hoe de gelijkwaardigheid moet worden aangetoond en getoetst. Initiatiefnemers kunnen naar eigen inzicht bepalen op welke wijze zij dit doen. Om de gelijkwaardigheid te beoordelen, moet een objectieve vergelijking plaatsvinden tussen de aangedragen oplossing en voorgeschreven oplossing. Het is gemeenten niet toegestaan een specifieke bepalingsmethode te hanteren, regels op te stellen over de vraag hoe vergeleken moet worden of normen te hanteren die toetsing van de gelijkwaardigheid beperken. Een gelijkwaardige oplossing kan bestaan uit een combinatie van bouwtechnische, organisatorische en/of technische oplossingen. Indien de gemeente van oordeel is dat de gelijkwaardigheid niet voldoende is aangetoond, kan

zij het verzoek gemotiveerd afwijzen. Bij geschillen omtrent gelijkwaardigheid kunnen partijen de **Adviescommissie toepassing en gelijkwaardigheid bouwvoorschriften** (ATGB) inschakelen.

Hoe kan ik gelijkwaardigheid aantonen?

Op technisch vlak is al veel mogelijk om de kwaliteit van secundaire bouwmaterialen te bepalen. Veel constructeurs en ingenieursbureaus beschikken over de nodige kennis en methodes om de kwaliteit van een secundair bouw materiaal grondig te testen. Deze technische kennis is goed bruikbaar voor het aantonen van gelijkwaardigheid.

Een rekenkundig, robuust onderbouwd rapport kan bovendien bijdragen aan het wegnemen van de zorgen van het bevoegd gezag (veelal de afdeling Vergunningverlening van de gemeente). Dit betekent dat initiatiefnemers een expert kunnen inschakelen om aan te tonen dat het secundaire materiaal als alternatieve oplossing gelijkwaardig is aan de voorgeschreven oplossing. Het bevoegd gezag kan vervolgens een expert inhuren om de gelijkwaardigheid van deze alternatieve oplossing te laten beoordelen. Daarnaast kan het overwegingskader van het ATGB als hulpmiddel en handvat gebruikt worden, mits de initiatiefnemers ook de vrijheid hebben om op elke andere wijze de gelijkwaardigheid aan te tonen.

In dit overwegingskader kan van de volgende vragen gebruik worden gemaakt:

- 1) Welke risico's spelen een rol?
- 2) Welke wettelijke regels zijn hierop van toepassing?
- 3) Wat zijn de achtergronden en doelen van deze wettelijke regels?
- 4) Wat is het publiekrechtelijk te handhaven kwaliteitsniveau dat hier van toepassing is?

Wat zijn de randvoorwaarden?

Voor een succesvol beroep op de gelijkwaardigheidsbepaling geldt een aantal randvoorwaarden. Denk aan de toegang tot juridische en technische kennis en een helder beleids- en/of toetsingskader, tijdig zicht op de beschikbaarheid en kwaliteit van secundaire materialen en installaties en het vroegtijdig om de tafel zitten met alle betrokken partijen. Als aan deze randvoorwaarden is voldaan, dan is er voldoende basis om de gelijkwaardigheidsbepaling toe te passen.

De gelijkwaardigheidsbepaling in de Omgevingswet

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 komt het Bouwbesluit te vervallen en treedt het Besluit bouwwerken leefomgeving in werking. Het Besluit bouwwerken leefomgeving kent ook een gelijkwaardigheidsbepaling waarbij het begrip "gelijkwaardige oplossing" vervangen wordt door het begrip "gelijkwaardige maatregel". Met de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging gaat de beoordeling door het bevoegd gezag (deels) over naar een private kwaliteitsborger. Het principe zoals in deze factsheet uiteen wordt gezet, blijft hetzelfde.

Tips bij toepassing en beoordeling van de gelijkwaardigheidsbepaling

- Zorg dat je over de benodigde technische en juridische kennis beschikt om gelijkwaardigheid aan te tonen of te beoordelen. Indien je deze expertise niet in huis hebt, maak dan tijdig gebruik van de specifieke, vakinhoudelijke technische of juridische kennis van externe partijen en/of onafhankelijke deskundigen. Deze kennis is in de markt aanwezig.
- Gebruik het overwegingskader dat de ATGB gebruikt bij geschillen over gelijkwaardigheid als hulpmiddel om de gelijkwaardigheid aan te tonen dan wel te beoordelen.
- Voor bouwers en initiatiefnemers: betrek de gemeente tijdig wanneer wordt afgeweken

van het Bouwbesluit middels een alternatieve oplossing. Overleg met de diverse afdelingen van het bevoegd gezag wat er nodig is om gelijkwaardigheid aan te tonen en te beoordelen.

- Haak tijdig een constructeur en/of adviseur aan die de zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de uit een te slopen gebouw vrijkomende secundaire materialen en installaties in beeld kan brengen (minimaal een half jaar van tevoren!).
- Zorg als gemeente dat het toepassen van (hoogwaardig) hergebruikte materialen is opgenomen (als prioriteit) in beleid. Aanvullend hierop is van belang dat dit beleid binnen de organisatie bekend is en draagvlak heeft. Daarbij helpt het ook als beleid, instructies en/of handvatten worden opgesteld met betrekking tot het beoordelen van gelijkwaardigheid en het handhaven van de bouwvoorschriften. Ga tenslotte als interne projectleider van de gemeenten samen met de externe initiatiefnemer van het project op tijd met de afdeling Vergunningverlening of straks de Kwaliteitsborger in vooroverleg.
- Verken pragmatische oplossingen om circulair te bouwen, bijvoorbeeld door hoogwaardig hergebruik van secundaire materialen op locaties waar de risico's gering zijn of waar het Bouwbesluit niet van toepassing is (bijvoorbeeld in de binneninrichting).

Wilt u meer informatie, lees dan het '[Rapport Onderzoek Gelijkwaardigheidsbepaling](#)'.

Ons belangrijkste advies en 'call to action' luidt: ga met alle kennis en handvatten die er al zijn aan de slag met het hoogwaardig toepassen van circulaire materialen en in algemenere zin met circulair bouwen. De mogelijkheden zijn legio. Zowel vanuit praktische, technisch als juridisch oogpunt.

Over Circulaire Bouweconomie

De Circulaire Bouweconomie is een samenwerking van overheid en markt. Het Transitieteam Circulaire Bouweconomie werkt in opdracht van het kabinet aan 100% circulair bouwen in 2050.